

BÀI PHÁT BIỂU CỦA BỘ TRƯỞNG BỘ CÔNG THƯƠNG TẠI HỘI NGHỊ “PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG LAO ĐỘNG”

**Chủ đề: Xu hướng phát triển các ngành công nghiệp, thương mại
và nhu cầu nhân lực có kỹ năng để đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa**

Kính thưa Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính,

Thưa các đồng chí cùng toàn thể quý vị đại biểu!

Trước hết, Bộ Công Thương xin bày tỏ sự nhất trí cao đối với Báo cáo và các nhóm giải pháp phát triển thị trường lao động nhanh, bền vững và nâng cao chất lượng nguồn nhân lực của Bộ Lao động – Thương binh – xã hội. Tại Hội nghị này, thay mặt Bộ Công Thương, tôi xin được trình bày tham luận với chủ đề: **“Xu hướng phát triển các ngành công nghiệp, thương mại và nhu cầu nhân lực có kỹ năng để đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa”** nhằm góp phần làm rõ hơn các vấn đề phát triển thị trường lao động Việt Nam gắn với sự phát triển các ngành công nghiệp, thương mại trong tình hình mới.

Kính thưa Thủ tướng Chính phủ; Thưa hội nghị.

Đại dịch Covid-19 đã tác động tiêu cực và làm bộc lộ rõ nét hơn nhiều vấn đề bất cập của phát triển các loại thị trường, trong đó có thị trường lao động Việt Nam. Để tháo gỡ khó khăn, khắc phục hạn chế, vượt qua rào cản nhằm phát triển nhanh, bền vững và nâng cao chất lượng nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu của tình hình mới, cần phân tích, nhận diện đầy đủ bối cảnh tình hình, thực trạng nguồn nhân lực và cơ hội, thách thức tác động; từ đó, xây dựng cơ chế, chính sách hỗ trợ và mô hình triển khai phù hợp. Việc xác định xu hướng phát triển các ngành kinh tế gắn với nhu cầu sử dụng lao động, tạo việc làm đòi hỏi sự thống nhất, kết nối đồng bộ giữa các ngành, lĩnh vực, địa phương, doanh nghiệp dựa trên khai thác các lợi thế theo hướng đổi mới mạnh mẽ tư duy và cách tiếp cận hiện đại, phù hợp với thực tiễn. Các giải pháp đưa ra cần có tính đột phá, khả thi cao, kế thừa các chủ trương, chính sách, các giải pháp đã được đề ra.

Hội nhập kinh tế quốc tế, tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, đại dịch Covid 19 và gần đây nhất là xung đột giữa Nga - Ucraina... đã thúc đẩy Ngành Công Thương thực hiện tái cơ cấu mạnh mẽ hơn trong từng ngành, lĩnh vực, từ đó đòi hỏi lao động trong các ngành công nghiệp, thương mại cũng phải được tái cơ cấu tương ứng nhằm đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong tình hình mới.

Đối với phát triển công nghiệp, sẽ tập trung phát triển các ngành công nghiệp nền tảng, then chốt như: Công nghiệp hỗ trợ, vật liệu, hóa chất, chế tạo, chế biến, điện tử... nhằm nâng cao tính tự chủ của nền kinh tế; Nâng cấp các công đoạn có giá trị gia tăng cao trong chuỗi giá trị toàn cầu gắn với tăng cường cải tiến quy trình và công nghệ sản xuất thông minh, tự động hóa đối với các ngành công nghiệp chế biến, chế tạo có lợi thế cạnh tranh quốc tế, như: Dệt

may, da giày, điện tử, thực phẩm...; Ưu tiên phát triển các ngành công nghiệp hỗ trợ, công nghiệp công nghệ cao, công nghiệp chế tạo thông minh, công nghiệp xanh, công nghiệp carbon thấp nhằm hình thành năng lực sản xuất mới gắn với khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số và bảo vệ môi trường; Chú trọng phát triển đồng bộ và làm chủ chuỗi cung ứng ngành công nghiệp khai khoáng, năng lượng.

Về phát triển thương mại: Thực hiện chuyển dịch mạnh mẽ hệ thống phân phối hàng hóa sang các loại hình phân phối hiện đại gắn với đổi mới phương thức hoạt động theo hướng chuyên nghiệp; Phát triển thương mại điện tử thành một kênh phân phối quan trọng, hỗ trợ tích cực trong tiêu thụ hàng hóa. Trong xuất khẩu hướng mạnh vào xuất khẩu hàng hóa chế biến sâu, chất lượng cao, nâng cao khả năng đáp ứng các quy định, tiêu chuẩn chất lượng, vệ sinh an toàn thực phẩm; đa dạng hóa thị trường xuất khẩu, đặc biệt là xuất khẩu qua thương mại điện tử xuyên biên giới, hệ thống phân phối nước ngoài và các FTA để không phụ thuộc quá lớn vào một số thị trường và giảm thiểu ảnh hưởng tiêu cực từ các cuộc xung đột thương mại.

Với định hướng phát triển như trên, có thể nhận thấy sẽ có sự thay đổi mạnh mẽ trong phương thức sản xuất, áp dụng khoa học công nghệ tiên tiến, kỹ thuật số, công nghệ cao và tự động hóa trong phát triển công nghiệp chế biến, chế tạo. Cùng với đó, việc hội nhập sâu rộng với quốc tế và Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư với nền tảng công nghệ thông tin, sử dụng dữ liệu lớn và trí tuệ nhân tạo... sẽ thay đổi cơ cấu việc làm và ngành nghề. Nhu cầu lao động có kỹ năng, trình độ cao sẽ tăng mạnh; người lao động trong nước, nhất là lao động có trình độ, tay nghề sẽ có điều kiện tiếp cận với thị trường lao động rộng lớn, hiện đại, chuyên nghiệp hơn... nhưng cũng đồng thời thu hẹp quy mô việc làm của các ngành sử dụng lao động phổ thông (dệt may, da giày...); người lao động thiếu kỹ năng, chưa qua đào tạo sẽ khó khăn trong tiếp cận việc làm.

Cuộc chiến thương mại Mỹ - Trung; xung đột giữa Nga - Ucraina, dịch bệnh Covid 19 sẽ định hướng lại các dòng chảy hàng hóa, dịch vụ, chuỗi sản xuất, chuỗi cung ứng ảnh hưởng trực tiếp đến nền kinh tế và lực lượng lao động tham gia vào quá trình sản xuất, kinh doanh. Xu hướng phát triển bùng nổ của thương mại điện tử, sự phát triển của các chuỗi cung ứng và dịch vụ logistics đã và đang làm thay đổi nhanh chóng cơ cấu và diện mạo, phương thức kinh doanh thương mại, đem lại sự tiện lợi và linh hoạt trong lĩnh vực phân phối, trao đổi, mua sắm và tiêu dùng. Xu hướng phát triển mới này đang đòi hỏi cấp thiết phải có “hệ sinh thái” cho thương mại điện tử (online) và thương mại trực tiếp (offline) cùng song song tồn tại và phát triển đối với cả thương mại nội địa và thương mại quốc tế. Và trong “hệ sinh thái” đó rất cần nguồn nhân lực có kỹ năng, trình độ và đặc biệt là kinh nghiệm trong giao thương quốc tế, am hiểu sâu sắc thị trường, đối tác và phương thức kinh doanh, nhất là tác nghiệp trong bối cảnh chuyển đổi số và hệ sinh thái số.

Trong xu thế phát triển các ngành công nghiệp, thương mại một mặt nhân lực là nguồn gốc, là trung tâm nhưng cũng là “điểm nghẽn” khó khắc phục nhất trong ngắn hạn. Đó là sự chuyên đổi từ lao động thiếu kỹ năng, chưa qua đào tạo sang lực lượng lao động có trình độ chuyên môn, có kỹ năng, được đào tạo, đáp ứng được nhu cầu của các ngành nghề. Mặc dù Việt Nam có tới hơn 52 triệu lao động trong tổng dân số khoảng 100 triệu người, nhưng vẫn rất thiếu nguồn lao động đủ các tiêu chí tham gia vào hệ sinh thái cho phát triển công nghiệp thương mại đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Để khắc phục các điểm nghẽn nhằm phát triển thị trường lao động bền vững, hài hòa, có sự liên thông với các thị trường khác góp phần phục hồi và phát triển kinh tế đất nước, dưới góc độ ngành Công Thương xin đề xuất một số giải pháp sau:

Trước hết, Việt Nam cần duy trì được lực lượng lao động đảm bảo về số lượng cũng như chất lượng, có trình độ, kiến thức, kỹ năng để có thể tận dụng và phát huy được những thay đổi đang diễn ra. Yêu cầu cấp thiết hiện nay là phải đào tạo và đào tạo lại ngay tại doanh nghiệp và nơi làm việc, nâng cao kỹ năng tay nghề cho lao động, hỗ trợ người lao động thích ứng với công nghiệp 4.0, chuyên đổi số. Khuyến khích doanh nghiệp, đơn vị sử dụng lao động tham gia vào quá trình đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo, giáo dục nghề nghiệp. Bên cạnh đó, các cơ sở đào tạo cần bám sát tình hình, sự thay đổi trong cơ cấu việc làm, ngành nghề, phương thức sản xuất kinh doanh... để xây dựng, cập nhật Chiến lược đào tạo gắn chặt với nhu cầu thị trường và địa chỉ cụ thể.

Thứ hai, Khắc phục tình trạng mất cân đối lao động giữa các vùng, miền thông qua việc cơ cấu lại lĩnh vực đầu tư, phát triển. Các địa phương cần có chiến lược thu hút đầu tư phát triển cân đối theo hướng có trọng điểm, một mặt dựa vào lợi thế, đặc điểm tự nhiên, nhưng cũng có sự khuyến khích phát triển đa ngành nghề, đa lĩnh vực, để vừa tranh thủ thu hút thêm vốn đầu tư, tạo việc làm tại chỗ, hạn chế di cư lao động, vừa có sự đón đầu xu hướng chuyển dịch sản xuất, vừa phòng tránh rủi ro bởi tác động của các yếu tố khó lường như đại dịch Covid vừa qua

Thứ ba, Khẩn trương triển khai thực hiện hiệu quả các Chính sách hỗ trợ người lao động như Quyết định số 08/2022/QĐ-TTg về hỗ trợ tiền thuê nhà cho người lao động để họ yên tâm làm việc, tham gia phục hồi sản xuất. Bên cạnh đó, cần rà soát, đề xuất cơ quan có thẩm quyền sửa đổi, bổ sung các văn bản quy phạm pháp luật có liên quan về cung - cầu lao động, kết nối cung - cầu lao động, chính sách an sinh và bảo hiểm của thị trường lao động để phù hợp với quy luật của thị trường và với lợi ích chính đáng, hợp pháp của người lao động và người sử dụng lao động.

Cuối cùng, Cần thiết lập cơ chế phối hợp có trách nhiệm, nhịp nhàng giữa các ngành, lĩnh vực, địa phương, Hiệp hội ngành hàng, doanh nghiệp trong việc phát triển ngành nghề, định hướng thu hút nguồn nhân lực, thiết kế thị trường,

phân bổ, vận hành và điều tiết thị trường lao động. Đẩy nhanh việc xây dựng, cập nhật cơ sở dữ liệu về thị trường lao động, việc làm để các bên liên quan kết nối, chia sẻ và khai thác nhằm chủ động trong dự báo và xây dựng các kịch bản ứng phó trong ngắn hạn, trung hạn và dài hạn cho thị trường lao động.

Trên đây là một số ý kiến tham luận của Bộ Công Thương nhằm góp phần làm rõ hơn xu hướng phát triển các ngành công nghiệp, thương mại nhu cầu nhân lực có kỹ năng để đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Xin kính chúc Thủ tướng Chính phủ và đại diện lãnh đạo các Bộ, ngành, địa phương cùng toàn thể các đồng chí sức khỏe, hạnh phúc. Chúc Hội nghị thành công tốt đẹp.

Xin trân trọng cảm ơn!